Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 288. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 29-го ЖОВТНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 288. JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, OCTOBER 29, 1952. VOL. LX.

СТІВЕНСОН УСУВАЄ МЕККАРРАНА З ПАРТІЇ

Повертаючися з передвиборчої кампанії з східних стейтів до Ню Йорку, Адлей Е. Стівенсон, голова Демократичної партії і кандидат на президента ЗДА, зупинився на залізничій станції в Ню Гейвен, у стейті Конетикат і тут перед 7,000 зібраними заявив, що він не вважає дальше сен. Пата МекКаррана, демократа з Невади, членом партії. МекКарран був співавтором нового іміграційного закону, проти якого підносять закиди, що він допускає непропорціональну кількість нових імігрантів англосаксонського і північно-европейського походження на некорисгь інших націй і країн. Коли проти цього закону президент Труман поклав своє вето, тоді МекКарран став у проводі тих, що голосували за прийняття закону понад вето президента. У промові на станції в Бріджпорт Стівінсон зробив закид ген. Айзенгаверові, як республіканському кандидатові на президента, що він дружиться з „республіканськими ізоляціоністами", а це „перейде до історії як вирішний фактор в кампанії з 1952 р."

З інших подій у демократичній передвиборчій кампанії звертають увагу такі: Президент Труман, у промові в Ґарі, у стейті Індіяна, сказав, що Айзенгавер „не чесний в справі Кореї" тому, що пропонує речі неможливі до сповнення. Сен. Вейн Морс, республіканець з Ореґон, який залишив партію і став незалежним республіканцем, заявив на вічу в Мінеаполіс, що Айзенгавер дораджував забрати американське військо з Кореї в 1947 р. отже причинився до вирішення уряду, перевести таку думку в життя, а тепер закидає Трумапові, що то він зробив цей лихий крок. Сен. Герберт Лімен з Ню Йорку, у промові через радіо, виявив таке саме становище супроти генерала. — Стівенсона привітало манифестаційно переважно неґерське населення міста Ню Йорку, коли він приїхав до міста для виголошення промови в справі зрівняння громадянських прав.

Айзенгавер обіцює поширення суспільного забезпечення

Ген. Двайт Д. Айзенгавер у своїй промові в Питсбурґу, у стейті Пенсилвенія, ще раз повторив свою заяву, що поїде на оглядини Кореї, якщо буде обраний президентом, і буде змагати до швидкого закінчення [illegible] При цьому [illegible] критичне відношення демократів до його заяви. У ділянці суспільного забезпечення генерал обіцяв у промові в Гарісбурґу, Па., що „не поверне годинника взад", навпаки буде змагати до розширення користей з суспільного забезпечення. — Незалежно від кампанії Айзенгавера, республіканський сенатор Джозеф МекКарті з Вісконсін, виголосив промову у Шікаґо з наміром „розторощити" губ. Стівенсона, як „прихильника комунізму". Одначе у півгодинній промові, переданій через радіо по цілій країні, він не подав жадних інших фактів, які досі не були б піднесені проти демократичного кандидата. Це стверджують голоси з обидвох партій. — Поштовий департамент у Вашинґтоні зажадав від сен. МекКарті, щоб він заплатив за 9,542 поштових посилок, висланих безплатно, хоч ці посилки не підходили під катеґорію таких, які він міг висилати як сенатор.

Вісім партій під час теперішних виборів

Ню Йорк. — Всупереч загально прийнятому переконанні, що в Злучених Державах стають до теперішніх виборів тільки дві політичні партії, виборча комісія, що приготовляє список імен кандидатів для поміщення їх у машинках для голосування, виказує вісім різнородних політичних партій, що поставили своїх кандидатів на різні уряди. На першому місці поміщений список кандидатів Республіканської партії, на другому Демократичної, на третьому Ліберальної, на четвертому Американської Партії Праці, на п'ятому Соціялістичної-Робітничої, на шостому партії Промислового Уряду, на сьомому Соціялістичної, на восьмому Міської Злученої партії. Не кожна партія має своїх кандидатів на всі становища. Навіть великі партії виявляють спілку з іншими меншими партіями для вибору деяких кандидатів. Так напр. Демократична партія має тих самих кандидатів на президента й віцепрезидента, що ліберальна, хоч ця остання має своїх окремих кандидатів на сенатора, або суддів. Американська Партія Праці поставила своїх окремих кандидатів на президента й віцепрезидента (Вінсент Голлінан — Чарлотта А. Басс), а партія Міської Злуки має тільки одного кандидата, і то спільного з Ліберальною, на карного суддю. Це очевидно на те, щоб можна втримати себе у списку партій на майбутнє.

Загинув літун, що хотів спинити буревій

Маямі, на Флориді. — Літаки Прибережної Сторожі шукають в прибережних водах за слідами літуна Гордона Клозера з стейту Оклагома, який вилетів був проти буревію, щоб його розвіяти таємним способом. Буревій шалів у суботу в околиці островів Багама і йшов у напрямі Флориди. Жінка Клозера каже, що її чоловік мав намір „сіяти мряку", заки ще буревій приближився до узбережжя Флориди. Він не виявив цього пляну нікому, бо хотів наперед самий випробувати свою теорію, казала жінка. Він випробував свій винахід давніше в околицях південного заходу для спинення граду і раз спинив навіть торнадо, а тепер хотів зробити те саме з буревієм на морі.

ЛУЇС НАКАЗАВ ШАХТАРАМ ПОВЕРНУТИСЯ ДО ПРАЦІ

Вашинґтон. — Голова юнії вугільних шахтарів, Джан Л. Луїс, вислав телеграфічний заклик до окружних організацій з вимогою, щоб повідомити всіх шахтарів м'якого вугілля, що вийшли були на страйк, щоб вони підняли негайно продукцію вугілля в теперішньому часі. Він заявив, що порозумівся з урядовими представниками щодо підвишки платні, якої не хотіла признати Рада Стабілізації Платень. У телеграмі сказано, що на провірку фактів у справі підвишки платні треба часу, а на його думку продукція вугілля мусить тим часом іти безупину, бо це найкраще причиниться до добробуту робітників і цілої країни. — Платня шахтарам має бути признана від часу підписання умови, тобто по $1.90, а стримані 40 ц., що їх не затвердила Рада Стабілізації Платні, будуть виплачені після виборів.

ВІЙНА І ВИБОРИ

Американські вояки в Кореї, під час короткої передишки в боях на фронті, використовують висунений пункт першої допомоги для реєстрації до голосування у виборах президента країни в дні 4-го листопада.

Генеральний прокуратор за зміну іміґраційного закону

Вашингтон. — Генеральний прокурор, Джеймс П. МекҐранарі, складаючи свідчення перед Президентською Комісією Іміграції й Натуралізації в справі доцільности нового іміграційного закону, що носить ім'я МекКаррана, заявив, що цей закон потребує „зміни або вияснення". Він каже, що закон не такий простий або доволі ясний, щоб був вистачальний для теперішніх вимог, а в майбутності він може викликати дальші ускладнення в адміністрації. З спеціяльних постанов він згадав про точку в справі допускання мехіканських робітників до ЗДА; дальше про виключення чужинців караних арештом понад п'ять років часу, хоч під час дебати в конгресових комісіях виразно згадувано, що кара тюрми в країнах поза Залізною Заслоною накладається проти релігійних та національних меншин, отже тому такі кари повинні вважатися політичними і т. п. Коли такі справи прийдуть під вирішення американської влади, тоді годі буде знайти правду, міркував прокурор. — Секретар праці, Моріс Дж. Тобін, заявив при переслуханні, що серед теперішніх відносин Злучені Держави можуть прийняти більше ніж 155,000 нових іміґрантів, передбачених в законі МекКаррана. Інші свідки виявили подібні переконання.

Гісс надіється випущення на „слово чести"

Луїсбурґ, у стейті Пенсилвенія. — Алджер Гісс, засуджений за кривопросягу при запереченні зв'язків з комуністичними шпигунами на п'ять років тюрми, має право на підставі закону прохати випущення його на волю „на слово" за добру поведінку упродовж його 20-місячного побуту в тюрмі. Одначе він ще не зголосив прохання за випущення, бажаючи наперед приготовитися до життя на волі. З тією метою він зголосився до тюремного протестантського капеляна за прийняття його в члени тюремного хору і до біблійного форуму, для студій Біблії. У цій групі бере участь 20 або 30 в'язнів. Вони сходяться в тюремній бібліотеці, з якої часто користає Гісс. Інші в'язні кажуть, що Гісс повернув своє знання на вивчення самого себе. — У Даллас, в стейті Тексас, республіканський дорадник в закордонних справах, Джан Фостер Доллес, сказав, що Алджер Гісс обманув як його самого так і губ. Адлея Е. Стівенсона, коли вимагав від них прихильности для себе, одначе довір'я Стівенсона до Гісса було довше ніж його твердив Доллес.

Великі сталеварні виростають на відлюдді

У зв'язку з загальним намаганням перенести головні промислові вирібні з великих міст, рішучі посунення в тому напрямку здійснює могутня „Юнайтед Стейтс Стіл Компани". Керівництво компанії будує величезний робітничий і промисловий осередок на дотеперішнім відлюдді у двадцяти п'яти милях на північний схід від Філаделфії в долині ріки Делевар, недалеко міста Моррісвил, Па. Цей фабричний осередок буде одним з найбільших на сході країни й одночасно наймодернішим. Великі часописи вже принесли світлини з робітничого міста, що швидко росте на колишніх пустирях. Вже вибудовано для робітників 2,000 притульних домів, — інші в будові, а плян передбачує побудову всього 16,000 робітничих домів. Видатки на мешкальні доми обраховані на 250 мільйонів долярів, — не менш багатомовні цифри виявляє проєкт урухомлення фабрик. Новий осередок почне діяти в наступному році й побільшить постачання невиробленої сталі для країни на 1,800,000 тон річно.

Біля трьох тисяч порушників виборчих приписів у Н.Й.

Окреме бюро, що діє в Ню Йорку й слідкує за правним боком президентських виборів, оголосило про виявлення 2,376 порушників виборчих приписів. У це число враховані лише важливіші випадки, бо дрібних порушень є дуже багато, що говорить про дійсно небувале зацікавлення близькими виборами. Крім того існує багато припущень про різні інші надуживання, що будуть розглянені. Найбільше випадків — це неправна реєстрація для виборів тих осіб, які не мають права голосувати в цьому стейті.

Степан Дзюба кандидує на мейора Вінніпеґу

Степан Дзюба — це перший кандидат українського походження, що змагається за найвищий пост у місті Вінніпеґу, хотячи здобути пост посадника в цьому місті. Він народився 1914 року, має власне підприємство, що оперує по всій Канаді, де початки його праці були тяжкі. Тепер він хоче мати успіх і в політичному житті. Вінніпеґський часопис „Новий Шлях" на цілій сторінці друкує заяву пана Дзюби Степана, та голоси про нього окремих українських громадян.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІДДІЛ „ГОЛОСУ АМЕРИКИ" ВІДЛУЧЕНО ВІД РОСІЙСЬКОГО

БАГАТОЗНАЧНІ ЗМІНИ В АДМІНІСТРАЦІЙНОМУ ПОДІЛІ МІЖНАРОДНИХ РАДІОПЕРЕСИЛАНЬ ДЕРЖАВНОГО ДЕПАРТАМЕНТУ

Ню Йорк. — З добре поінформованих джерел довідуємось, що в останньому часі в адміністраційному поділі міжнародих радіопересилань державного департаменту, відомих як „Голос Америки", зайшли деякі зміни, що могли б мати теж багатозначну політичну інтерпретацію та бути показником нового відношення американського уряду до української справи. — Згідно з цими достовірними інформаціями, Український Відділ „Голосу Америки" з днем 23-го жовтня перестав бути складовою частиною т. зв. секції народів СССР, яку очолював п. Олександер Бармін, натомість його прилучено до т. зв. Східно-Европейської Секції, до якої належать Польща, Чехословаччина, Мадярщина, Румунія та інші держави-сателіти. Зміни наступили у зв'язку із загальним перегрупуванням мовних відділів. Досі український відділ „Голосу Америки" належав, як згадано, до Секції Народів СССР, до якої належали теж відділи: російський, грузинський, вірменський, азербайджанський, туркменський і узбецький. До Східно-Европейської Секції належали мовні групи країн-сателітів: — Альбанії, Болгарії, Польщі, Румунії, Чехословаччини і Югославії. Крім того була Балтійська Секція (Естонія, Латвія, Литва) та окрема секція західно-европейських країн. Після перегрупування, Секцію Народів СССР поділено на дві секції: одна — це виключно російська, яку очолює п. Бармін, а друга — це Турко-Татарська і Кавказька Секція, до якої входять всі інші народи, що належали раніше до Секції Народів СССР, та яку тепер очолює п. І. Ірбеліяні. Один тільки Український Відділ відокремлено цілком від Секції Народів СССР та прилучено до Східно-Европейської Секції, яку очолює уроджений американець чеського походження Мр. Джан Армітедж. До цієї Секції тепер належать відділи: альбанський, болгарський, чехословацький, мадярський, польський, румунський, югославський, і український. Український відділ очолює п. Никифор Григоріїв. Зміна з адміністраційному поділі „Голосу Америки" наступила на доручення з Вашинґтону.

Радіовисильня АВС передала вістку про Українську Маніфестацію в Ню Йорку

Ню Йорк. — Радіовисильня Амерікен Бродкестинґ Корпорейшин (АВС) передала через свою сітку в цілій країні вістку про велику українську маніфестацію, яка відбулася в неділю 26-го жовтня в Ню Йорку з нагоди 10-тої річниці УПА. В повідомленні сказано, що сенатор Ірвінґ Айвес з Ню Йорку говорив на масовому зібранні американських українців, домагаючись, щоб З'єдинені Держави Америки та їх уряд віддали більше уваги підпольному визвольному рухові в Україні.

Британія повторює свої запевнення для европейського союзу

Париж. — Представники Франції, Італії, Західної Німеччини, Бельгії, Голандії і Люксембурґу тут вже від деякого часу інтенсивно працюють над підготовкою конституції для европейської політичної федерації. Вчора вона дістала нове запевнення від британського представника, що хоч Британія сама не приступить до цеї плянованої континентальної федерації, — проте вона цілком одобрює та готова всебічно з нею співпрацювати. Ще не встановлено дати, коли мала б відбутися перша европейська конституційна асамблея, але можна припускати, що вона не буде скликана раніше, аж доки не буде ратифікований договір про европейську оборонну спільноту.

Вишинський стримав наради ОН, бо не явився на засідання

Об'єднані Нації, Н. Й. — В понеділок було найкоротше засідання Ради Безпеки ОН, бо тривало всього тільки чотири мінути. Голова цієї ради, бразилієць д-р Х. Карлос Муніз відкрив наради та взивав голоситися до голосу, але ніхто не хотів промовляти, хоч мав говорити Вишинський. А. Громико встав і сказав, що Андрій Вишинський хоче говорити, але не раніше, як у середу. Сам Вишинський не явився на засідання. Коли ніхто не голосився промовляти, голова закрив засідання Ради Безпеки аж до середи, 29 жовтня.

ЗУАДК переніс свою канцелярію до власного дому

Филаделфія. — Минулої п'ятниці, 24-го жовтня, Злучений Український Американський Допомоговий Комітет переніс свою головну канцелярію з винаймуваних приміщень в будинку Де Лонґ на вуглі 13-тої і Честнот вулиць до власного дому при 866 Норт 7-ма Стріта. Поштова адреса ЗУАДКомітету залишається покищо та сама, отже П.О. Бакс 1661. Святочне відкриття нової канцелярії відбудеться в неділю 9-го листопада. Дім ЗУДКомітету має 19 кімнат, просторе подвір'я та більшу залю на збори. В цьому Домі вже приміщується взірцевий Дитячий Садок з участю 50 дітей, відбуваються курси англійської мови (60 курсантів), курс малярства і різьби під проводом професорів-мистців П. Андрусева і Меґика, як теж має своє приміщення Архів-Музей Української Еміґрації та Музичний Інститут.

Українці Лігай Велі вшанували річницю

Алентавн, Па. — Минулої неділі, 26-го жовтня, Українська Православна Ліга Лігай Велі, стейту Пенсилванія влаштувала окрему імпрезу для вшанування роковин своєї організації. Імпреза відбулася в готелю Треймор і складалася з бенкету та концерту. Бенкет відкрив голова Ліги Володимир Пипюк, а гостей, зібраних в кількості коло 200 осіб, представляв Володимир Василевський з Нортгемптон, Па. З промовами виступали голова централі д-р Степан Савчук з Филаделфії, прокуратор Кеннет Кох з Алентавн і головний касир Українського Народного Союзу Роман Слободян. Концертову частину виконав Чоловічий Хор Лігай Велі під дириґентурою Олександра Дідуха. Інтересно, що цей хор, яким дириґує новоприбулий, об'єднує в 90 відсотках тут народжену молодь. Ліґу Молоді ПА репрезентували на імпрезі Ярослава Сурмач, В. Бакад та В. Поливчак.

РОЗГЛЯДАЮТЬ СОВЄТСЬКУ ВІЙСЬКОВУ ЗАГРОЗУ ДЛЯ ЕВРОПИ

Париж. — Головні військові представники Організації Північно-Атлантійського Пакту, які творять військову директорію, або т. зв. постійну групу, приїхали до Парижа, щоб поінформувати цивільних представників Північно-Атлантійської Ради про сучасний стан совєтської військової загрози для Европи. Вже наперед заповідають, що ці військові представники вважають, що совєтська військова загроза, зокрема повітряна, сьогодні є так само велика, як була минулого року, що аліянти ще досі не потрапили збалянсувати совєтської військової сили та що вони мусять продовжувати і збільшувати свою оборонну підготовку, щоб цю загрозу зменшити. На запрошення Ради приїхали з кінцем минулого тижня до Парижа адмірал Артур Дейвіс, постійний американський представник у військовому директораті Атлантійського Пакту, який репрезентує там ген. Омара Бредлі, голову об'єднаних шефів штабів американських збройних сил; англійський маршал авіяції сер Вільям Еліот, та французький генерал Поль Елі. Вже сьогодні вони матимуть спільні наради з представниками Ради та висловлюють свою опінію про совєтсько-західний військовий балянс в Европі. Потреба такого перегляду військового положення в Европі виникла у зв'язку з новою сесією Атлантійської Ради, яка відбудеться в Парижі в половині грудня. Тимчасом військові, господарські і фінансові спеціялісти інтенсивно приготовляють пляни для завершення аліянтської оборонної підготовки, щоб на сесії Ради могти предложити найвищим урядовим представникам Північно-Атлантійської Організації ясний образ військової ситуації тепер та можливість і тенденції її розвитку в майбутньому.

Філіппіни погоджуються на спільні оборонні заходи із ЗДА

Маніля, Філіппіни. — Тут відбувається конференція в справі поширення спільних оборонних заходів Філіппін і ЗДА для оборони перед комунізмом у Південно-східній Азії. Конференція відбувається в палаці президента держави Елпідія Квіріна, і в ній беруть участь: президент Квіріно, який очолює філіппінську делеґацію, що складається з міністра закордонних справ Дж. М. Елізальда, секретар оборони Рамона Маґсейсея та шефів філіппінських оборонних сил. Адмірал Реймонд А. Спруденс очолює американську делеґацію, в якій беруть участь: заступник секретаря оборони Джан М. Аллісон, заступник секретаря оборони Вільям С. Фостер та адмірал Артур В. Радфорд, головний командувач американської фльоти на Тихому Океані. Комунікат, виданий після першого засідання цієї конференції, не згадує про те, які рішення ухвалили на конференції, але подає до відома, що обидві сторони вдоволені з вислідів розмов. Представники ЗДА ствердили охоту посилити американські оборонні бази на Філіппінах та допомогти Філіппінам у дальшій розбудові їхньої оборонної сили. Американці прихильно прийняли заяву президента Квіріна, який говорив про потребу дальшої допомоги ЗДА для збільшення військової сили Філіппін. Він заявив, що Філіппіни можуть виставити ще чотири дивізії війська та збільшити своє літунство і фльоту, якщо дістануть дальшу і більшу допомогу від Америки. На конференції говорили про небезпеку китайської інвазії до Індо-Китаю та про можливість висилки філіпінських військ поза межі країни. Порушували теж справу повної ліквідації комуністичної партизанки на Філіппінах та дебатували над можливістю заключення спільного оборонного договору проти комунізму в районі Південно-східної Азії.

Американці евакували здобуту гору в Кореї

Токіо. — Відділи американської морської піхоти взяли вчора приступом та після майже цілоденних боїв, в тому часто рукопашних, одну стратегічну гору на західному секторі корейського фронту, очистили її від ворога, і опісля самі евакували її, — вернувши на свої вихідні позиції. Гору здобуто при сильній підтримці з боку авіяції та артилерії всіх калібрів. — Проте, її опісля евакуовано під натиском сильного обстрілу з боку ворожої артилерії. Досі ворог навіть не пробував обсадити її знову своїми військами. Запеклі місцеві бої продовжувались і на інших ділянках фронту, зокрема на центральному секторі в районі „залізного трикутника". — Рівночасно повідомлено, що головний аліянтський командувач на Далекому Сході ген. Марк Кларк, в товаристві американського амбасадора в Японії, приїхав до Кореї та відбуває поїздку по країні. Офіціяльно ці відвідини названо „рутиною".

ПІДОЗРІЛА СОВЄТСЬКА АКТИВНІСТЬ НА КУРИЛЯХ

Токіо. — Тут з поінформованих джерел заявляють, що в останньому часі совєтські збройні сили помітно збільшили свою підозрілу активність і рухливість на південних Курильських островах напроти Японії. Насамперед японська Рада Безпеки Мореплавства стверджує помітно збільшений рух совєтських кораблів, що правдоподібно постачають військовий та будівельний матеріял для розбудови укріплень, аеродромів та інших воєнних споруд, хоч ця частина архіпелаґу не дуже на це надається. В останньому большевики заінсталювали на найдальше висунених на південь курильських базах могутні прожектори, що практично можуть освітити ввесь водний простір між Курилями і Японією. До половини жовтня цього року большевики 825 разів використовували ці світла, які були такі сильні, що мешканці японського міста Немуро могли читати при ньому. Відомо, що в тому районі недавно був збитий совєтами американський вишкільний літак. Рівночасно повідомлено, що совєтське управління острова Сахаліну почало перебудовувати існуючу там залізничу лінію, достосовуючи її до широкого совєтського розміру. Натякається на можливість, що Совєти роблять це у зв'язку з намаганням получити Сахалін із Сибірським континентом при допомозі тунелю попід воду. Вся ця остання рухливість совєтських військ на Курилях викликує всілякі підозріння в японських та аліянтських військових і політичних колах.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОСТАННІ ПАРТІЙНІ ЗУСИЛЛЯ

Кілька тижнів тому писали газети, що від десятків років не було в цій країні такої завзятої виборчої кампанії, а тепер уже пишуть, що чогось подібного не було взагалі в цілій історії Злучених Держав.

Цілком слушно пише Ню Йорк Таймс, що перетомлені цею кампанією не тільки кандидати, але вичерпана з сил також і публіка, бо й їй забагато того, що читає в газетах, чи чує по радіо й телевізії. Поминаючи надто довгу виборчу кампанію, яка тим разом почалася дуже вчасно, заважує у перевтомі та поденервуванні публіки головно та обставина, що почалися гострі, особисті атаки. Такого, чисто особистого напастування, американці не люблять. До того вони добре знають, що мають до вибору одного з двох сильних кандидатів, з яких кожний є безсумнівним патріотом, людиною чесною, розумною і поступовою. Тому, коли одному чи другому кандидатові відмовляється таких прикмет у наскрізь демагогічний спосіб, це публіку огірчує.

Того всього не було б, коли б президент Труман не став чи не найзавзятішим учасником виборчої кампанії, хоч сам він, як відомо, не кандидує. Та потішаймось хіба тим, що ще кілька днів і буде всьому кінець. Але якраз цей останній тиждень може ще стати найгіршим щодо особистих напастей. Найгірше, що в того роду боротьбі нема багато місця на обговорювання найважливіших проблем, бо подразнені особистими нападами люди стараються відплачувати своїм противникам подібною зброєю. В таких обставинах губиться і те, що серйозне та що потребує глибшої застанови з боку слухачів. Це є найслабша сторінка цьогорічної виборчої кампанії. Вона до тої міри дезорієнтує американців, що навіть найкращі політичні аналітики не визнаються, хто з головних кандидатів, Стівенсон, чи Айзенгавер, має сьогодні кращі вигляди на перемогу.

Джім Фарлі, колишній голова Краєвого Демократичного Комітету, що найбільше допоміг Ф. Д. Рузвелтові дістатися до Білого Дому, а потім став його гострим критиком, вважався завжди дуже зручним політиком. Його заввагу, що американці вже рішені в день Свята Колумба,на кого мають голосувати 4 листопада, названо „законом Фарлія". Не зважаючи на те, сьогодні, хоч уже давно по тому святі, загально признають, що майже половина американців ще не знає, на кого віддасть у листопаді свій голос. Тому саме припускають, що ще навіть в останній хвилині може статись щось таке, що перехилить голоси в той, чи інший бік. На те мабуть і рахує президент Труман, бо так сталося в минулих президентських виборах, коли він переміг, а що було несподіванкою навіть для таких демократів, що стояли дуже близько до нього. Тому теж, як надіються, Труман стрілятиме з найбільшої гармати щойно день або два перед самими виборами.

Як би хто мав час і терпеливість читати хоч головні промови кандидатів на президента та тих сенаторів, що відграватимуть в Сенаті, якщо до нього дістануться, визначну ролю, то мусів би переконатись, що в них заторкнено довгу низку дуже важливих проблем. Тільки того забагато для пересічної людини. Але на це нема ради, бо це демократичний спосіб вибору тих, у руки яких вкладаємо судьбу не тільки нашу власну, але й вільного світу. Одначе те, що не могло бути передискутоване в час виборчої кампанії, не пропаде, а вирине в Конґресі. До таких проблем повинна б належати, як треба надіятись, також і проблема „самовизначення", чи „визволення" як про це говорили сенатори Айвес (республіканець) та Ґрін (демократ) на українській маніфестації в десятиріччя УПА в Ню Йорку. Сенатор Айвес заявився за те, щоб нести поневоленим не „самовизначення", а прямо „визволення". Сенатор-Ґрін, очевидно, не проти такого визволення; він тільки за обережність з словами, коли за за ними не йдуть зараз діла.

Більше уваги внутрішній розбудові

Всі знають анекдоту про те, що лікарі є найпопулярніша професія в світі. Хай вам щонебудь заболить, а вже кожен ваш приятель зразу поспішить з порадою. Але не зважаючи на те, все таки в нас найпопулярнішою професією лікарі не є. В нас найбільше політиків. І то неабияких! Тільки зійдеться двох громадян, не зважаючи на вік, освіту, досвід чи його брак, а вже починаються „Об'єднані Нації". Розхиляються куліси дипломатичних таємниць, розкриваються далекойдучі ґльобальні перспективи, падають інформації, за які заінтересовані великодержави нераз заплатили би купу грошей, ну й очевидна річ, „вибухають" війни. Потім приходить самозрозумілий вислід воєн — мандрують границі, повстають нові держави, а неодній з дотеперішних приходиться попрощатися зі своїм існуванням.

Наші щоденники і інша преса теж з великою переватою подають загально політичні матеріяли. А є про що писати в наших бурхливих часах на ці теми! Дехто, а в першу чергу наші політичні тижневики, часом з успіхом переломлюють цю політичну „монотонію". Вироблені громадсько і свідомі своєї історичної відповідальности за долю народніх мас, редактори відривають нераз свій струджений зір від затемнених горизонтів міжнародної політики і фахово та з насолодою приходять до наших внутрішньо-українських справ. Отоді маємо справжній бенкет. Тоді з одного числа газети можна довідатися більше, як нераз протягом місяців. І про темне минуле, і неясні наміри, нераз навіть про підозрілість, а завжди про подивугідно тверді лоби і моральну нищість цілого ряду наших видних людей. Шляхетним і вигідним обичаєм є, що коли такий періодик б'є, так тоді б'є щоб усі знали: б'є на право і ліво, б'є по ближчих і дальших.

Знов же наші доповідачі і референти теж не забувають, що вони політична еміґрація і до політичної еміґрації мають говорити. Тому майже без винятку всі доповіді, що їх нам доводиться чути, є з ділянки найвищої політики. Про стратегію і тактику, про великі історичні зрушення, про політичні принципи і формули і т. д. А це все на тлі двох апокаліптичних картин. Одна — світ роздертий надвоє, і друга — ми напередодні вирішних подій.

І тому зовсім не диво, що в обличчі „світу роздертого надвоє", чи під натиском „вирішних подій" немає ні місця, ні змоги, ні попросту охоти великій кількости наших передових одиниць, а навіть центральних установ займатися щоденними справами. А ці щоденні справи — це справи шкільництва, розбудови культурних установ, справи праці, економічної бази тощо. Правда, ними десь-там займаються якісь вузькі спеціялісти, що „поза своїми фаховими справами світа божого не бачать", але широкому загалові ніхто тих справ перед очі не виводить, над ними не заставляє застановлятися, не заставляє думати і їх розв'язувати. Візьміть для прикладу річні збори, або іншу нагоду котроїсь з численних наших центральних організацій. Винятком в цьому відношенні є братсько-допомогові організації, і ще може деякі. На таких зборах є довгі доповіді про кризу світу, про кризу людини, про згаданий угорі „поділ на двоє" і „надходяче рішення", часом трошки про видання якоїсь книжки чи чогось іншого, або про цикль плянованих доповідей; що кінчається на другій або третій з ряду. Минають роки і такі централі ні на йоту не міняються. В тих самих брудних приміщеннях, з тою самою обстановкою, тільки що бібліотечна шафа порожніша, так само без фінансових засобів, без матеріяльної бази.

А поділ світу — є. І рішення не десь далеко за горами, але щоденні події будують його і воно поволі стає тою чи іншою дійсністю. А в тому рішенню — як завжди — рішає сила. Сила моральна, а з нею сила культурна, сила економічна тощо. А ті виростають в тяжкій боротьбі і в щоденному труді. Для ілюстрації подивімся на ЗДА. Нас тут, як кажуть, понад мільйон. Наша справа справедлива. За нашу справу, справу визволення українського народу, ведеться бій з большевизмом від його народження аж до сьогодні, бій безперервний і жорстокий. І все таки як тяжко нам завойовувати для своєї справи відповідне місце чи послух. Бо до шляхетности і справедливости треба ще відповідних інструментів, а в нас їх обмаль в порівнянні з іншими. В праві був той автор, що перед кількома днями на сторінках одної з наших газет враховував наші здобутки на терені ЗДА, як один з важливих чинників у виробленні політичної постави американських органів до української справи.

Тому найбільше на часі є сьогодні звернути нам загострену увагу на справу внутрішньої розбудови наших сил, нашого стану посідання, нашого шкільництва, культурних осередків, матеріяльних і фінансових здобутків.

Тиск за тим іде вже знизу. Його накидає само життя. Постійно приходять з терену відомості: ця громада купує школу, та купує дім, інша пишається здвигненням величавої церкви, ще в іншій підприємці намагаються збільшити нашу участь в активній розбудові господарського життя; тут застановляються над якимись ширшими кооперативними починами, там замахнулися на придбання великої літної оселі для дітей. А це все є дуже конкретні, дуже реальні здобутки. Вони власне — цеглини нашої сили і в немалій мірі підвалини майбутньої перемоги. З ними в тих вирішних хвилинах — коли вони не прийшли б і як довго не прийшлося б на них чекати — нам куди легше буде здобути собі відповідне місце, розправити свої рамена, поставити на свому.

Я. Гайвас

Микола Чубатий

Чи відкликувати Ялтську умову?

II

Ялтська умова містила також додаткові постанови, покищо тайні, в справах Далекого Сходу, у зв'язку з війною з Японією. Цей тайний додаток постановляв, що Совєти найдалі в три місяці по капітуляції Німеччини мають вступити у війну з Японією, дарма що з нею мала Москва пакт неаґресії. За це СССР мав дістати назад всі втрати Росії по війні російсько-японській 1905 року, себто Південний Сахалін, право до манджурської залізниці та права в Порт Артурі та в Дальнім (Дейрен). Кромі того СССР мав дістати від Японії Курильські Острови, що зі сходу вінцем оточують приморські провінції СССР. Леґальність тої тайної постанови була дуже сумнівна, бо в ній частинно йшло про власність Китаю, до якого колись Манджурія належала, а Чянґ Кай-ші голова китайської республіки навіть не був запрошений до Ялти. В цій ситуації през. Рузвелт зобов'язався взяти на себе обов'язок виконати пресію на Чянґ Кай-ші, щоб він погодився на ці постанови, зроблені коштом Китаю. Натомість Сталін зобов'язався заключити з національним Китаєм умову приязни та йому передати Манджурію та другі китайські території відібрані від Японії.

Вкінці в Ялті постановили створити аліянтську комісію, що мала ялтські постанови, зокрема щодо встановлення демократичних урядів в країнах звільнених з-під влади націстів, зреалізувати по думці свободолюбної Вступної Декларації прийнятої на внесок Америки.

Як працював той аліянтський орган для привернення демократичних урядів з волі народу в Польщі, Болгарії та Румунії, це речі відомі. Америка та Британія робили Москві уступство за уступством, над волею народу польського, болгарського та румунського були виконувані насильства, які звичайно при слабих протестах американського та британського представника втримувала Москва. Тим чином в тих трьох державах були встановлені при інертности Америки та Британії комуністичні влади. Насильство над Угорщиною виконано пізніше, Чехо-Словаччині поміг стати комуністичною республікою її русофільський уряд та совєтофільський президент Бенеш. Остаточно всупереч духові Ялтської умови Совєти створили собі п'ять скомунізованих держав сателітів, а на підставі умови в Потсдамі шостого сателіта Східню Німеччину.

Стоїмо нині перед поважною проблемою, чи Америка має відкликувати Ялтську умову. Які користі можуть вийти з такого відкликання для Америки, для народів поневолених Кремлем та для світового замирення?

Ми глибоко переконані, що навіть визначні республіканські діячі, не говорячи вже про масу рядових прихильників Республіканської партії, непоінформовані як слід, що це є Ялтська умова та які користи були б з її відкликанням для Америки. Ці знов, що є поінформовані про Ялтську умову, часто домагаються її відкликання більше для ловлення голосів перед виборами від американців зі східньої Европи, ніж з переконання, що відкликання Ялтської умови принесе користі Америці.

Зачнім аналізу Ялтської умови з кінця. Звичайно публіка винує Ялтську умову за поневолення Москвою народів сателітів, яким Кремль накинув всупереч їх волі комуністичні уряди. А це неслушне! Комуністичних урядів Польщі, Румунії, Болгарії, Угорщині та Чехословаччині не накинула Ялтська умова. Навпаки вона говорить виразно про уряди демократичні з волі народів. Отже відкинення Ялтської умови навіть формально не принесе кращого правного становища народам сателітам. Причиною їх поневолення була політика потурювання большевикам з боку американців та британців, та зла воля большевиків у виконуванню Ялтської умови. Сама умова в цій справі була зовсім добра та поступова.

Друга справа — це тайні додатки в справі Далекого Сходу. Відкинення Ялтської умови не принесло б багато користи Америці нині, коли влада в Китаю вже в руках китайських комуністів. Теперішній китайський уряд, який хоч немає визнання Америки (має визнання Британії), то все таки фактично опановує цілу територію континентального Китаю та добровільними умовами з Москвою постанови Ялтської Конференції потвердив та прийняв за свої.

Тайні додатки Ялтської умови в справах Далекого Сходу мали всі признаки нелеґальности, бо розпоряджалися чужою власністю, власністю Китаю, без згоди китайського уряду, тоді ще союзника Америки, Британії то СССР. Правну вартість відкинення тої тайної частини умови було б мало якесь значення тоді, коли національний уряд був в Китаю при владі. Нині відкинення тих тайних додатків опротестує на домагання Москви навіть сам уряд Китаю в Пекіні. Тому ефект такого відкинення рівнявся б нулеві.

Перейдім до першої частини Ялтської умови, себто до декларації основних принципів повоєнного світу та до тих постанов, що вирішують справу українсько-польських кордонів та справу членства України та Білорусі в Об'єднаних Націях.

Сама ідеологічна декларація повоєнного світу, оперта на ідеях Атлантійського чартеру та декларації Об'єднаних Націй, є в суті річ прекрасна. На жаль, ця декларація в сам день свого списання була вершком наївности одних демократів, а вершком цинізму других демократів; вона теж була вершком рафінованої перфідности большевиків. Демократичні країни — Америка та Британія запрошували Сталіна положити свій підпис біля своїх підписів на документі, що стоїть за повну свободу всіх народів, за їх право встановляти вільною волею свої уряди, за привернення повного суверенітету, тим народам, що їх друга націяаґресор позбавила національного суверенітету. Хіба през. Рузвелт та Чорчил не знали того, що влада Кремля на шостій частині земного ґльобу збудована на насиллі над свободою народів, на позбавленні їх права встановляти свобідно свої уряди, на насильному забранні суверенітету України і десятки других народів, що в обороні своїх національних суверенітетів проти кривавої влади Сталіна поклали мільйони жертв своїх найкращих синів та доньок. Як могли правдиві демократи спільно зі Сталіном сконструовувати такий документ? Та тепер, коли воля Кремля всім ясна, немає потреби його відкликувати.

Усталення польсько-української границі, слід признати, перший раз в новій історії відбулося справедливо, — узглядненням етнографічного принципу, зі застосуванням компромісу та уступств з обох сторін. На такий об'єктивізм, на жаль не потрапила здобутися мирова конференція у Версалі; його приніс аж такий тиран як Сталін, даючи докази, як большевики уміють основно студіювати національні проблеми та їх розв'язувати навіть справедливо, коли в цім є користь СССР; бо ані самостійна Україна, ані самостійна Польща участи в цій розв'язці не брали. Це є така сама висока техніка, що її нині тиранська влада большевиків з успіхом застосовує на кольоніях Азії та Африки, з'єднуючи собі симпатії азіятів та африканців. Об'єктивно справедливе та компромісове вирішення старого українсько-польського спору нині находить признання серед подавляючої більшости умірковаших українців навіть найзавзятіших антикомуністів та серед уміркованих поляків.

В цім компромісі понесли жертви українці, втративши Лемківщину, історично українські землі, Холмщину та Засяння, які могли були лишитися при Україні тільки по побідній українсько-польській війні та при невтральности других держав. Жертву понесли теж поляки зрікаючись всіх своїх шістьсотлітніх культурних та матеріяльних набутків як меншини на західно-українських землях.

Чи відкликуючи Ялтську умову Америка хотіла б знов оживити польсько-українську ворожнечу, що вже помітно притихає та й розбивати українсько-польський відтинок протибольшевицького фронту на свою власну шкоду? Нині вже немає польського Львова, бо місце поляків заняли у

(Закінчення на стор. 4.)

Міжнародні Конференції в Міляні

(Надіслане з Міляну)

Гарне місто Мілян прийняло в своїх мурах і вулицях численних гостей з різних кінців світу. Це — делеґати різних партій на Міжнародний Соціялістичний Конґрес та на Конференцію Соціялістичної Унії Центральної і Східної Европи. Засідання відбуваються в бувшому королівському палаці на Катедральній Площі. Славна ґотична катедра прикрашує місто і площу. Ще не так давно в Міляні та в цілій Італії володів творець фашизму Муссоліні. Саме на цій площі труп диктатора і його коханки Ля Петтарії роз'юшена юрба повісила в днях катастрофи воєнної року 1945. Тепер по площі ходять голуби, яким відвідувачі кидають зерна кукурудзи...

15-17 жовтня в королівських палатах відбувалися засідання Соціялістичної Унії Центральної і Східної Европи. Ця Унія обіймає представників 10 соціялістичних партій із країн, опанованих комуністичними режимами: Волгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Угорщина, Україна, Чехословаччина, Югославія. Партії цих країн мають різні інтереси, але в одному і головному вони згідні: в непримиренності супроти комуністичної чи будь-якої іншої диктатури. Соціялістична Унія Центральної і Східної Европи належить як окрема секція до Соціялістичного Інтернаціоналу.

Конференція Соціялістичної Унії ухвалила резолюції, в яких протестує проти російського комуністичного імперіялізму і вимагає припинення насильного вивозу людности з поневолених країн. Конференція Унії вимагає виводу російських армій із окупованих країн і вільних виборів, під міжнародною контролею.

17 жовтня ввечорі в славному театрі — Ля Скаля — відбулося відкриття II Конґресу Соціялістичного Інтернаціоналу. Оркестра, під проводом диригента Джаніні заграла 6 симфонію Ван Бетовена. Після того взяв слово Голова Соц. Інтернаціоналу Морей Філліпс (Англія).

18 жовтня почалися наради Конґресу в Королівській Палаті. Програма Конґресу дуже обширна. Вона охоплює всі світові проблеми. Різні країни вислали на конґрес своїх представників: К. Аттлі, недавній голова уряду Британії, лідер Партії Праці, П. А. Спаак, бувший прем'єр Бельгії; Г. Гедтофт — бувший прем'єр Данії; Т. Ерландер — теперішній голова уряду Швеції; Шерф — заступник прем'єра Австрії; Андре Філіпп — бувший міністер Франції, посли різних парляментів европейських і азійських країн (Індія, Японія, Бурма і т. д.).

Українська делеґація на Конференції Унії та на Конґресі Соц. Інтернаціоналу складається з 3 осіб: проф. Панас Феденко, Ніна Хмель і д-р Богдан Феденко. Ніна Хмель брала участь у Конференції Міжнародного Соціялістичного Комітету Жінок і предложила Конференції меморандум у французькій мові про Україну. Українська делеґація розділила між членами Конґресу опис ситуації в Україні (англ., нім. і франц. мовами) та іншу інформаційну літературу. Проф. Феденко брав участь у пресовій конференції Соц. Унії, де подав інформації про український визвольний рух, а також тричі промовляв до радіо: „Голос Америки", Радіо Римське і радіо „Вільна Европа". В італійській пресі часто згадується про участь українців у конґресі в Міляні.

К. В.

О. Г.

ЧЕРВОНИЙ СКЕТЧ У СЛОВАЦЬКОМУ ВИКОНАННІ

(До восьмої річниці комуністичного путчу на Словаччині)

(15)

— Справді?

— Справді. Волію втопитися, як живою попасти в руки большевикам.

— Так їх боїтеся?

— Боюся і бриджуся. Тому прошу вас, як людину, дайте мені пораду. Куди мені краще їхати, в яке село?..

Сергій Михайлович довго думає, з очима упертими в якусь невидиму точку, і тоді каже:

— Їдьте в Каменяни...

Я дякую і збираюся відходити, як з самого порогу Сергій Михайлович мене завертає:

— Почекайте хвилинку!..

Іде до другої кімнати і виходить через хвилин десять з ковертою в руках.

— Тут маєте лист, — каже мені. — В Каменянах є господарі, котрі мають землю по мадярському боці. Отже, я пишу до такого одного господаря, щоб він поміг вам у здійсненні одного вашого наміру. Про свій намір скажете йому самі. Цьому господареві легко буде перевести вас через кордон, бо він там часто буває... Ще: ось тут 50 корон для ваших дітей. Візьміть, вам пригодяться. Більше, на жаль, нічого не можу для вас зробити...

Я зворушена до глибини душі великодушним жестом Сергія Михайловича, прощаюсь сердечно з ним і з його дружиною і відходжу.

А на другий день ранесенько з нашої залі виходить група мужчин на розвідку в Каменяни.

Вернулися вони на другий день перед обідом дуже вдоволені: в Каменянах дійсно можна було дістати роботу, як рівнож легко було першої ліпшої хвилини перейти на Мадярщину.

Щоб не гаяти часу, рішаємо їхати того ж самого дня після обіду автобусом. До Каменян через гори лісистими дорогами є коло 15 кілометрів. Автобусом — майже вдвоє стільки, але з огляду на наші пакунки і дітей, рішаємо. звичайно їхати. Відмовляється тільки „опозиція": дружина діда Бориса і Антін Степанович. Через наречену відмовляється їхати й Ілько. Іван Антонович, щоправда, Ілька вилаяв, бо недолюблював цілої родини діда Бориса, а на Надійку дивився завжди з погордою. Та це не помогло, й Ілько таки лишився.

І от, коли вже частина речей перенесена до автобусової зупинки, а решта знесена з поверху на подвір'я, з'являється несподівано Сергій Михайлович в асисті директора школи і ще якихось трьох невідомих мені людей.

— Пані професорко, — гукає до мене Сергій Михайлович по-словацьки, — а куди це ви вибираєтесь?

Я щиро здивована тим запитом, але з огляду на інших присутніх відповідаю:

— Та ми їдемо зараз в Каменяни.

— Е-е-е!.. Киньте свої Каменяни, — продовжує Сергій Михайлович, — я маю для вас добру новину!.. Але, дозвольте вам представити: начальник окресного уряду — пан X, а це — не пам'ятаю вже хто, — пан Y. Директора школи ви вже знаєте... А це, панове, професорка — ім'я рек!.. Отже, пані професорко, — скоренько говорить Сергій Михайлович, не даючи мені опам'ятатись, — ми вам пропонуємо залишитись в Ревуці на посаді професорки „рущизни" для наших урядовців. Ви ж казали мені, що викладали російську мову і літературу, правда? Ну от! Даємо вам мешкання зі світлом, опалом і меблями, військове прохарчування для вас і ваших дітей і 800 корон на місяць. Роботи — 4 години денно. Згодні?

Я бовванію цілком!

Відповісти — „ні!" — означало би зробити страшну необережність. Сказати — „так!" означало розлучитися з приятелями і перекреслити всі свої пляни. Тому на радісну пропозицію Сергія Михайловича я посилаю йому такий погляд, після якого він, власне кажучи, по закону всесвітнього тяготіння мусів би провалитися на саме дно пекла, і мовчу.

— Розумієте, — встряє в розмову начальник окресного уряду, — ми повинні учитися „рущизни", і нам треба професора або професорки, а вам треба робити. В Каменянах зможете бути тільки служницею у „седляка". Там треба буде „кромпелі копать", „крави, доїть", „свіням жрать давать". То не для вас. Отже, хай мужчини віднесуть вам вашу „батожіну" (багаж) назад, а завтра ми упорядкуємо ваше мешкання, і післязавтра починаємо науку.

Я зітхаю на знак покори.

Начальники з пошаною, яка належиться їхній професорці, подають мені руки і відходять.

Тепер тільки помічаю свою „компанію", яка стояла при тій сцені мовчазними свідками.

— І що ви рішили? — питають мене.

— А що ж можна в такому випадку рішити?!! — відповідаю з плачем. — Отак просто з мосту рубнути, що волію свиней годувати і чужу білизну прати, як викладати російську мову?..

— Значиться не їдете?

— Сьогодні, у всякому разі, не можу їхати.

Прощаємось, і я лишаюся, проклинаючи в душі і Сергія Михайловича, і всю на світі „рущизину" у всіх її виглядах і свою недоречно сказану правду, яка мала такі несподівані наслідки. Ой, недурний то вигадав: „З москалем дружи, а камінь за пазухою держи"! Сіпнув мене дідько на одвертість з тим темним типом! Для чого, власне, він це зробив? З глупоти? Бажав дійсно мені добра? Хотів затримати до приходу большевиків? Поведінка його була позбавлена всякої логіки і послідовности, а тому від нього можна було сподіватися найбільш несподіваних вихваток. Одне тільки було ясне: він мене таки боявся, боявся більше, ніж я його. Але власне той страх міг мати для мене катастрофічні наслідки...

Розпаковую наново свої речі, готую ще за дня постелі, оскільки електрику увечорі вилучали, і що далі денервуюся більше. Навіть жалію, що не відповіла начальникам просто „не хочу!" або „не вмію!" Та, може б, не заарештували відразу за відмову!..

В спустілій наполовину залі стало відразу сумно. Всі ходять пригноблені і говорять тихо. Від нічого робити беру карти і розкладаю кабалу. Падають мені якісь величезні гроші, кохання якогось військового і всякі такі інші дурниці, що не мають нічого спільного з переживаним моментом. І саме в той час, коли ми з жінкою діда Бориса сперечаємося над якоюсь там глупою комбінацією чотирьох карт, до нас заходить Сергій Михайлович.

— Е-е-е, що я бачу! — жартує він. — Ворожите? І що вам випадає?

— Випадає дуже добре, — кажу і запитливо дивлюся на нього.

— Ви покиньте карти, пані професорко, — ніби розуміє мій погляд Сергій Михайлович, — я вам зараз скажу майбутнє без карт. Ходіть сюди!..

Я покидаю карти і виходжу за двері.

— Ну, і що ви вирішили робити? — питає він. — Лишаєтесь, чи ні?

— Так? То ви аж тепер питаєте мене?!! — налітаю я брутально на Сергія Михайловича. — А який дідько просив вас рекомендувати мене в окресному уряді на посаду?!! Ви знали, чого я їду в Каменяни? Для чого ж ви мені рекомендаційного листа давали, га?

(Продовження буде)

Микола Галій

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА РОСІЇ НА УКРАЇНІ

В СВІТЛІ ІСТОРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ.

(2)

У цьому вступі до статті автор представляє загальний огляд української дійсности під владою царської Росії, з далі наводить такі, конкретні факти російських цензурних містерій на Україні:

„Найневинніший збірник народних українських пісень А. Метлинського цензура тримала повних сім років (від 1847 р. до 1854 р.). Другий Збірник „Альманах" пролежав у цензурі два-три роки, і його повернули звідти зовсім покаліченим: майже половину тексту перекреслено тому, що всі ті фрази, де згадувалось таке напр. слово як „воля", цензор немилосердно перекреслював, хоч би там говорилося, що „кінь гуляє на волі".

Але були речі, які цензура всеж таки дозволяла українцям друкувати, а ними зо словами автора були:

„Друкування збірника звичайнісіньких українських пісень для нот, цензура дозволяла після того, коли український текст тих пісень заміняли французьким".

Нераз в розмовах, особливо з чужинцями, стрічаємося з питанням, чому росіяни називають нас: русскими, малоросами, югороссами або ще якимись іменами?

І на це питання автор наведеної статті дає відповідь

А вона така:

„Цензура заборонила українцям називати себе своїм ім'ям, та накидувала їм слово: русский, южнорусский, малорусский, і на всякий спосіб вимикала слово Україна".

Як дбала царська Росія про виховання української молоді й просвіту простолюддя? Про це довідуємося з листування київського генерал-губернатора Черикова до міністра внутрішніх справ ось що:

„Київський генерал-губернатор уважає небезпечним і шкідливим видрукувати переклад українською мовою „Нового Завіту".

Хто рішав про долю українського живого слова на Україні?

„Міністер внутрішніх справ визнав потрібним аж до погодження з міністром народної просвіти, оберпрокурором святішого синоду і шефом жандармів щодо друкування книг малоросійською мовою дати цензурному відомству розпорядження, щоб друкування книг малоросійською мовою і духовного змісту і навчальних взагалі для початкового читання для народу було припинене".

З наведених вище документів бачимо, яких форм утиску й нищення уживала деспотична система російського самодержавія, для знищення українського живого слова Ціль тих утисків, які здійснювалися без всякого маскування, була одна, знищити націю всякими способами, затерти всякий слід її, щоб навіть імени її не залишилось.

Пройшли три століття. І північний деспот був певний, що все загинуло, не тільки культура, мова, але й сам нарід перестав існувати. Ніхто не знав про український нарід і не чув, бо він був викреслений з історії, його славне минуле було пораболоване „старшим братом". Ніхто в світі не знав і не цікавився українським народом, який здавалося на віки був задушений чоботом північного сусіда.

Але закон брутальної сили одно, а закон життя зовсім що інше. Самодержавіє розпалося на протязі одної ночі. Не стало царської Росії. Вона завалилася сама в собі і від себе, своєю власною неправдою і насиллям. Загинула з такою неминучістю, як гине все, що віджило свою необхідність.

На місце царської тиранії, до влади пройшла російська демократія, перший раз в історії Росії. Перед народами бувшої тюрми народів розгорнулись надії, нові перспективи і нові завдання.

І в той час, у бурі революційних змагань, воскрес і зголосився до слова викреслений з історії, вимазаний з географічних мап, як здавалося російським імперіялістам, неіснуючий, український нарід. З вірою у справедливість російської демократії, з надією у перемогу права над насиллям, український нарід став поруч зі всіми поневоленими народами до перебудови Нової Росії.

Як прийняла російська демократія пробудження українського народу і його справедливі домагання?

Даємо слово голові Генерального Секретаріяту Української Народної Республики, В. К. Винниченкові.

Він у своїй праці: „Відродження Нації" том І., пише:

„Аж ось вибухла революція. Отже можна собі уявити, що почуло недодушене, затоптане, понижене українство. Уся замучена душа українства в ці дні побожно стала на коліна й молилась Революції. Українство тепер орієнтувалось тільки на Всеросійську Революцію, на перемогу справедливости, на здобутті права всякого поневоленого".

(Продовження буде).

Ярослава Туринська

ЖІНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ПІДПІЛЛІ

(Промова на манифестації в роковини УПА в Ню Йорку).

— Сестро води! — донісся з кута колиби немічний голос.

Середнього віку жінка, яка поралась біля ліків, кинулась до хворого. Хвилину перед тим він у гарячці когось кликав, щось розказував, когось проклинав...

— Лежіть спокійно, друже! Ще трохи, і ви будете здорові.

Її тиха, лагідна мова поділала на хворого. Він відкрив очі.

— І ви... віряте, що я видужаю? — Його змучені очі дивились з недовір'ям. Надто вже усвідомлював своє положення, але тут йому дали надію. — Я так хочу ще жити! Ще хоч трохи...

Сестрі завертілися сльози в очах. Відвернулася від раненого, щоб не бачив зворушення. Ще так недавно її чоловік лікар теж хотів жити, але ніхто не міг порадити...

Змінила тему:

— Може ми перевинемо рану?

Не чекаючи відповіді, відкрила накривало й взялася до відмотування бандажів. Вдарив неприємний сопух, від якого кількох повстанців, що були в колибі, позатулювали носи, й незамітно вийшли. Рана гнила страшенно й кидалась ґанґрена. На видужання не було жадних надій. Вже надто довго після бою, ранений не міг дістати ніякої допомоги. Уплило багато крови...

— От бачите, вже є краще, ак було вчора — сестра обмивала рану, а сопух не давав їй дихати. Лагідно торкалася зболілих місць, боячись спричинити хочби маленький біль. Ранений вже засипляв, коли вона перевинувши його міряла живчик. Похитала головою й вийшла вдихнути свіжого повітря. До неї приступив старший чоловік зі словами:

— Я подивляю вас Іванно! На вашому місці то й мужчини не витримали б.

Іванці виступили на очі сльози, а з уст вирвався стогін:

— І що ж з того?... Не маю сил відвернути... Видно така Божа воля. А він так хоче жити...

***

Здавалось на неї дивились всі прохожі. Ось, ніби знайоме обличчя. Звернула вбік між натовп...

В руках держала пакуночок, якого треба було хоронити за всяку ціну. Навіть за ціну власного життя. А тут вистачить, щоб хтось показав на неї пальцем першому-ліпшому прохожому міліціонерові і... вона не побачить більше ні лісу, ні друзів, ні навіть рідних сторін. А що ж тоді буде з її завданням?...

Вже на саму таку згадку, затремтіла, й сильніше протиснула торбинку, в якій був підроблений документ.

—Крізь фірточку пройшла досить щасливо. Скористала з того, що якась старша жінка лаялась на залізничника, що вимагав від неї документів Але... і тут затремтіла. Прямо на неї йшов, знаний їй вислужник ворога. Впізнав, чи не впізнав?... Думки скакали одна перед другу. Що робити?...

„Тікай!" — немов шепнуло їй щось, і вона кинулась першу вулицю вбік. Бігла навмання. Не знала вулиць у тому місті. Прохожі оглядалися, але не задержували...

Ззаду неї почулися свистки. Погоня!... Бігла ще дужче, аж опинилась на передмістю. Довго не застановляючись видрапалася на паркан і скочила в город. — Не скочила, а впала. Болю однак не чула. Зірвалася на ноги і бігла далі. Ось вже ліс видно... Спасенний ліс.

Вона вже на полях. Останками сил приспішує біг, бо чує за собою крики. Її хочуть зловити живою...

Та згадка видобуває з неї рештки сил... Час до часу протирає рукою очі, бо піт заступає зір. Він струмочками тече по лиці. Волосся розлетілось і виглядало як стріха. Горло засохло і домагалося пити. Хоч би краплиночку води... З грудей, які тяжко віддихали, видобувався свист.

— Дзень!... бренькнула куля біля вуха і вона повалилася на землю. Жива!... За нею стріляють... Бачуть, що не здоженуть...

Повзком дібралася до корчів. Піднялась на ноги і хильцем побігла вглиб лісу Тепер, вона вже безпечна.

Знеможена дійшла до табору і повалилася на землю На обличчі рисувалось вдоволення, що виповнила небезпечне завдання. Важливий пакуночок був у руках командира...

***

На дерев'янім кілочку, вбитому в стіну з землі, підблимувала нафтова лямпа. За писальним столиком сиділа машиністка, вибиваючи по клявішах ритмічні такти. Дві інші жінки працювали біля циклостилю.

— Треба кінчати скоро, бо може знятися хуртовина, а тоді прийдуть хлопці відобрати — озвалась одна.

Робота припинилась на мить...

— А що за день маємо сьогодні?

Бракувало відповіді. Жадна не знала назви дня, ні числа. Знали лиш, що була зима. Не бачили ні сонця, ні зірок. У них все була ніч, відколи ввійшли до цього „катакомбу". Часами гасла лямпа — тоді вони спали. Поза тим — все праця і праця. Стукіт машин і шелест паперу...

До зеркала не заглядали. Пощо? Щоб налякатися себе? Не йшли ні на вечорниці, ні на відвідини, ані не приходив до них милий... Здавалось, забули, як люди виглядають...

— Ох, Боже, коли б вже весна!..., — вирвалось у машиністки. Уста заломились загадковою посмішкою, а очі кудись понеслись далеко-далеко крізь земляну стіну — у простір. Одна з одною змагалися мрії...

Нараз!... — щось гримнуло над головою... Якісь голоси... стукіт ніг...

У жилах кров застигла... Піднятись не було сили...

— Копайте тут! Десь тут мала б бути ця криївка — донісся голос неначе з другого світа. Йому у відповідь було кілька пострілів.

— Ми пропали, дівчата — прошепотіла чорнява дівчина. — Якийсь сексот нас всипав...

Поблідли обличчя, дрижало тіло. Руки не знаходили собі місця... Посинілі уста шепотіли „Отче наш..."

(Закінчення на стор. 4-ій)

ПОШТА У.Н.СОЮЗУ

Л. К., Ютика, Н. Й. — У. Н. Союз видає грамоти на забезпечення дітей на суми $250, $500 і $1,000, платні по смерти (кляса 4), з вкладками впродовж 20 років, або вивінувальні (ендавмент) по 20 роках (кляса 5). На ці роди забезпечення приймаємо дітей від 6 тижнів до 15 років життя.

На вивінувальне забезпечення дітей, платне в річницю грамоти, що наступає по 18-тих уродинах забезпеченого, видаємо грамоти на $500 і $1,000 забезпечення від 6 тижнів до 14 років життя.

Сума забезпечення в повищих родах може досягати $1,500. На суму $1,500 видаємо дві грамоті, одну на $1,000 а другу на $500.

На $1,000 забезпечення не вимагаємо лікарських оглядин, якщо дитина з вигляду здорова.

Б. К., Филаделфія, Па. — При кінці кожного місяця друкуємо в „Свободі" місячні звіти, рекордовий і фінансовий. Подібні звіти проголошують в своїх органах теж інші допомогові організації. Для задоволення Вашої цікавости просимо заглянути до Фінансового звіту У. Н. Союзу, а там побачите, скільки допомоги Союз виплачує своїм членам. Не зашкодить Вам порівняти ці допомоги з допомогами, які члени дістають в інших організаціях. В такий спосіб довідаєтеся, що говоримо правду про більші користі в У. Н. Союзі.

Н. Н., Бофало, Н. Й. — Пишете, що Ви вибрали собі полісу в „комерсійній асекурації", бо Вам остогидла нездарність української іміграції в Америці, яка не може виказатися ніякими поважними здобутками за минулих 50 років, коли прим. жиди мають університети, шпиталі, банки, харитативні та інші інституції. Признаємо, що жиди заслужили собі на похвалу, так як заслужили собі іміґранти інших національностей. Проте, Ви могли б легко переконатися, що теж українська іміграція не дуже відстає, якщо порівнювати її з іншими в усіх пропорціях. А якщо є у нас яка відсталість, то причиною цього є такі одиниці як Ви, бо, наприклад, маєте до вибору чотири українські допомогові організації в Америці, але забезпечуєте себе в чужій. Та й чванитеся, що Ви „незалежний" від українських організацій. Чи спитали Ви себе, чим причинилася Ваша асекурація для української справи, та й чи вона допомогла Вам і Вам подібним дістатися до Америки? На щастя, не всі українські іміґранти думають так, як Ви, а то ми дійсно не мали б ніяких здобутків в Америці. Дуже сумніваємося, чи Ви своїм листом заспокоїли викиди власної совісти.

(Політичне платне оголошення) (Політичне платне оголошення)

ОСОБИСТЕ ЗВЕРНЕННЯ ДО ВАС ВІД ДВАЙТА Д. АЙЗЕНГАВЕРА

The Republican Candidate for President
DWIGHT D. EISENHOWER

Ви, як американський горожанин іноземного походження, розумієте правдиве значення свободи. Ви і Ваші діти були серед передових борців за свободу в кожній закутині землі. Тому саме я знаю, що ви прагнете ЗБЕРЕГТИ цю свободу.

Ніхто не знає краще, як Ви, що Америка й увесь світ стоїть сьогодні на порозі важливих рішень.

Хоч З'єдинені Держави молода держава, але її населення складається з найрізніщих національностей, тож вони мусять брати на себе виразний і рішучий провід. Провід в збереженні світового миру, провід у боротьбі проти імперіялістичного комунізму і провід високого тримання смолоскипу свободи серед поневолених народів світу.

Ви знаєте, що ми мусимо провести чистку у себе вдома. Ви знаєте, що ми повинні мати чистий, справний і здоровий Уряд у Вашинґтоні, який би дбав про добро ВСІХ наших громадян. Влада, що до неї Ви маєте довір'я, є дійсною основою демократії.

Тому я закликаю Вас, як співгромадян, які досконало розуміють ці справи, голосувати — 4 листопада — на кандидатів Республіканської партії.

А я, з свого боку, даю ВАМ особисте приречення, що:

Якщо я буду вибраний Президентом, я прирікаю Вам своєю честю і гідністю, на підставі усього мого життя, як борця за свободу, і як Ваш співгромадянин, що з Божою допомогою,

МИ БУДЕМО ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ МИРУ
МИ БУДЕМО ПРЯМУВАТИ ДО ПОЧЕСНОГО ЗАКІНЧЕННЯ КОРЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ
МИ БУДЕМО ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ СВОБОДИ В УСЬОМУ СВІТІ
МИ ПРИВЕРНЕМО ДОВІР'Я ДО УРЯДУ З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ
МИ ВИКОРІНИМО КОМУНІЗМ З НАШОГО СЕРЕДОВИЩА
МИ ДОПИЛЬНУЄМО ПРИВЕРНУТИ ВАРТІСТЬ ДОЛЯРА, ЩО ЙОГО ВИ ЗАПРАЦЬОВУЄТЕ
МИ ПРИВЕРНЕМО НАШІЙ КРАЇНІ ЇЇ КОЛИШНЄ ЗНАЧЕННЯ — СВІТИЛЬНИКА ДЛЯ УСІХ НАРОДІВ СВІТУ.

ДВАЙТ Д. АЙЗЕНГАВЕР

Український відділ — Михайло Пізнак, голова Всеамериканського Республіканського Комітету стейту Ню Йорк.

(Платне політичне оголошення)

Конектикат потребує Стівенсона — Стівенсон потребує Бентона сенатором!

ВІЛЬЯМ БЕНТОН — сенатор ЗДА

Слов'янський Демократичний Комітет у стейті Конектикат та Нової Англії, що його предсідником є знаний адвокат Едвард Й. Вегунчік з Бріджпорту, Конн., закликує Вас голосувати 4. листопада на губ. Стівенсона як президента та на Вільяма Бентона як сенатора.

Голосуйте на свого приятеля Вільяма Бентона та на всіх демократичних кандидатів.

(Політичне платне оголошення)

СВІТ, АМЕРИКА І УКРАЇНА ПОТРЕБУЮТЬ СЕНАТОРА Г. АЛЕКСАНДРА СМИТА

„ВІЛЬНА ТА НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА Є КЛЮЧЕМ ДО ФЕДЕРАЦІЇ СХІДНОЇ ЕВРОПИ". — „ВИ, ДРУЗІ І ГРОМАДЯНИ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ, МАЄТЕ ЗА СОБОЮ ДОВГУ ІСТОРІЮ БОРОТЬБИ ЗА ВОЛЮ І ДЕРЖАВНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, І ХОЧ ВИ ЩЕ НЕ ДОСЯГНУЛИ СВОЄЇ МЕТИ, ВИ ДО НЕЇ ВАЖКИМИ ТРУДАМИ І ЖЕРТВАМИ ЗБЛИЖАЄТЕСЬ, БО ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ СТАЄ СЬОГОДНЯ СПРАВОЮ СУМЛІННЯ АМЕРИКИ ТА ОЧОЛЮВАНОГО НЕЮ ВІЛЬНОГО СВІТУ."

— Г. Александер Смит. (дня 14-го вересня 1952 р.)

Сен. Смит часто виявляв прихильність до нашого народу. Він завжди підчеркував, в кругах діячів американської закордонної політики, що „принципи свободи і незалежности для малих і великих народів мусять увійти в новий розділ американської заграничної політики". „Нашою найвищою метою має бути існування кожного народу та визнання за ним права на самовизначення його власною волею". „Ми знаємо дуже добре про ліквідацію п'ятьох мільйонів українських селян, винищених голодом в 1932 та 1933 роках. Ми знаємо про тероризм тайної большевицької поліції, трагедії родин, масове вимордування землевласників та заслання 15-ти мільйонів людей, своїх політичних противників, яким грозить повільна смерть в таборах невільничої праці. . ." (Українська Манифестація дня 30-го березня 1952 р.)

Це тільки одна сторінка характеристики людини, що любить волю і людей. Друга це обличча реаліста, знавця поневолених народів і їх бажань, чемпіона закордонної політики та її практичного переводження в життя для осягнення тих принципів волі, за які боряться поневолені народи.

Між громадянами українського походження немає питання, за яким кандидатом голосувати. Для нас усіх громадян Америки в стейті Ню Джерзі є тільки один кандидат, великий муж, до якого наші серця сповнені пошаною і любов'ю і тому ми 4-го листопада віддамо свій голос на сенатора Г. АЛЕКСАНДРА СМИТА.

ГРОМАДЯНЕ І ГРОМАДЯНКИ! ГОЛОСУЙТЕ НА ВОРОГІВ КОМУНІЗМУ!
ГОЛОСУЙТЕ НА ЛЮБИТЕЛІВ ВІЛЬНОГО СВІТУ!
ГОЛОСУЙТЕ на ДІЯЧІВ, КАНДИДАТІВ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ!

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КОМІТЕТ СТЕЙТУ НЮ ДЖЕРЗІ:
Іван Романишин, Дмитро Галичин, Каленік Лисюк, Мирон Леськів, Йосифина Гіббонс, Андрій Кейбіда, Євген Рогач, Стефан Дембіцкий, Михайло Юров і Сем Ковадло.

Спорт

ОРЛИК — ГЕРМАН СК 3:1

Менсфілд. — Новозаснована фабрична дружина Герман СК — футбольні немовлята (доказ: оборонець Орлика, Лоєвський, пройшовся по цілій площі і здобув їхні ворота). Але джентелмени з нашого нападу не використали нагоди, щоб полатати своє дрянтиве відношення воріт, а Середа (старший) навіть „подарував їм одинадцятку. Два дальші ґолі здобули Петрина й Середа молодший.

Після цих змагань Орлик, з пунктами 5:5 і воротами 7:7, займає середне місце в табелі 10 клюбів стейту Огайо.

(оНо).

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

• РОЗШУКИ •

ПОШУКУЮ членів родини **БУТИНЕЦЬ** з села Любемі, повіт Жовква, як рівнож Знайомих, які виїхали до Америки перед і по війні. Зголоситись на адресу:

FRIEDI KOHUT
219½ Van Horne Street,
Sudbury Ont., Canada.

ЖІНКА В УКРАЇНСЬКОМУ ПІДПІЛЛІ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

Знову щось гупнуло. Раз... два... три... а далі густіше. Так, це джагани. Розкопують...

— Палити документи! — кинулись подруги. В моменті щез жах. Руки спішно збирали всі паперці і складали їх на купочку. Черкнув сірник і полумяні язики лизнули її. Криївка наповнилась їдким димом.

А розум далі працював. На допомогу кликав руки, ноги й ціле тіло. Всі докупи нищили все, що навинулося. Цілою залишилась лиш зброя.

— Стріляємось з пістолів? — спитала котрась, коли провірено спустошення.

— Краще гиньмо всі разом, від гранати.

Перехрестились тричі й склонили голови докупи...

Між бальками робився вже отвір, як повітрям сколихнув вибух. В розритій криївці лежали розшарпані три героїні, а в повітрі зависли мрії про весну...

* *

Немов на екрані переплітаються образи. Один за одним... Без упину. Їх безліч... Тисячі-тисячі..

Кривавиться земля... Вона стогне, квилить, як дитина, що втратила матір. Щоденно напувають її свіжою кровю, годують людським тілом. Воздух прорізують розриви, переполошуючи гайвороння.

Нарід вкритий ранами, що ятріють і не гояться. Ніхто не приходить їх гоїти... ніхто не перев'язує...

Світ, відтятий новітнім китайським муром, глухий на стогони... Не дає ніякого порятунку... Він, байдужий на болі, зойки — щасливий з свойого добробуту — бавиться... Не хоче чути...

А там... Там — винищують народи... їхню віру, гублять сім'ю, вбивають людину... Там плаче мати по втраті сина, чи доньки, жінка — по чоловікові, діти за батьком чи матір'ю... Земля ридає за своїми синами й дочками. Немає дня без жертви...

На країну сонця й вишневих садів насунули нові орди, які несуть загибіль людству... Прийшли із півночі з червоними прапорами, намоченими в крові. Не було сили їх спинити. Цілий світ їм допомагав... Руйнували надбання віків... Ригнули смертю на все, що Боже й людське... Вводили свій сатанинський лад...

Здавалось — все пропаде... Зупинився розвій життя... На місце буйних молодечих пісень, понеслись сумні й тужливі мелодії землі. Дівчата не квітчали своїх косичок. Не чути було весільних пісень. Навіть спів пташини виходив якимсь іншим.

А прийшли вони — народні месники... Не прийшли, а зродились... Залягли на барикадах і з усієї сили крикнули: „Досить!... Ми вільні!... Немає сили, яка могла б тримати нас в ярмі!...

Голос був сильний, могучий... Він гримів на кожнім клаптику української землі.

Здригнувсь наїзник... Переполошився і з остраху залютував.

Знялась хуртовина. Хуртовина, яка тягнеться й досі. Ніхто не всилі її спинити, ніхто не може її придушити.

Новітній Джінґісхан наслав свіжі полчища із півночі... І ті не всилі впрягти в ярмо тих, які полюбили свободу. Бо на прапорах борців виписані слова: „Воля народам! Воля людині!" Бо в їх рядах є всі: чоловіки і жінки, старі й діти. Бо в цих рядах — Народ.

Десять літ і десять зим іде нерівний змаг. Але прапори не хиляться... Противно — руки, що їх держать — кріпнуть і кріпнуть. На місце одних, яких покликав до себе Господь, приходять нові — зроджені і виховані на їхній крові.

Загартовані в боях, засмалені морозними вітрами, вкриті пилюкою доріг, часто голодні й босі, кинули визов: „Ми у вічі сміємося смерті..." А в душі у них гаряча віра в перемогу правди. Сміючись ідуть у бій, сміючись вертають з перемогою. І сміючись — вмирають, гордо піднявши чоло...

Вони — безіменні...' „Хай пропадуть наші імена, хай живе Україна!"

А між ними — вона — жінка — повстанець. Неменше горда, несе тягар жорстоких буднів нарівні з своїми друзями. В сірій шинелі, обвішена гранатами, чи в селянській свитці, з захованою ампулкою отруї — вона відреклася себе. Відреклась своєї молодости, відреклась своєї краси... Її голову вкриває сивий волос, а на лиці виступають свіжі зморщки...

Не шукання любчика веде її під поверхню землі, де стогін ранених і нудкий запах крови, приводять до млости. Не задля приємности несе вона записки поміж ворожими заставами. Не шукання пригод, ані романтика жене її поміж ворожі ряди на звидини. Врешті не задля слави йде вона в народ голосити слово правди, надії, віри...

Гарних пригод, романтики, слави — тут мало, на любов — не залишається місця. Всюди виставляє свої кігті небезпека, смерть... А вона йде... Часами на певну загибіль... І нема загрози, яка здержала б її. Своє юне життя несе на жертівник Батьківщини. Вона посвятила себе великій меті, за яку на муки пішла та, що кровю своєю вписала на мурі слова: „Вмираю за Україну..."

Бо її так виховала мати-українка... Та — що сьогодні опинилася в скрайній нужді... Та — що ділиться зі своїми оборонцями останнім шматком хліба... Та — що наражена на тортури й муки, з сльозами радості пригортає до своїх грудей молодого воїна...

Немає слів, щоб зобразити героїзм української жінки. Немає мистця, який зумів би змалювати картину її переживань. Нема співця, який оспівав би її чин.

Вона — залишається сіра, без погоні за славою, без пошуків вигод для себе... Тим більш вона корисна й потрібна, тим більш вона величня й героїчна, в цьому нерівному змаґові... Вона — яка йде з цілим народом, під Покровом Богоматері, по тернистому шляху до величнього храму, якому на ім'я — Воля. Вона — Українка — повстанець.

Чи відкликувати Ялтську умову?

(Закінчення зі стор. 2)

Львові монголи імпортовані з совєтської Азії. На випадок конфлікту вони напевно не будуть боротися за польський Львів. Чи Америка хотіла б знов насильно населювати вивезених з України поляків на західно-українські землі, а українських лемків на Лемківщину? Ясне, що це нонсенс.

Хіба ж Америка, нині чемпіон свобідного світа, не схоче з Ялтською умовою відкликувати членство України та Білорусі з Об'єднаних Націй. Мабуть ледве чи це нині вже було б можливе, коли понад шістьдесять народів світу самі вступаючи в Об'єднані Нації ратифікували теж членство України та Білорусі. Нині на терені Об'єднаних Націй відносно України існує вже тільки та сама проблема, що відносно Польщі та Чехословаччини, щоб крісло України в цій установі було обсаджене українцем з волі українського народу, а не ставленником Москви. Вкінці мабуть не лежить в інтересі Америки до своїх великих клопотів з большевиками відкликанням Ялтської умови оживити національну боротьбу на відтинку польсько-українськім, польсько-білоруськім, польсько-литовськім, українсько-чеськім, українсько-угорськім, українсько-румунськім та в той спосіб вповні розбити тепер доволі вирівнаний фронт всіх цих народів звернений проти російських большевиків.

А вкінці слід поглянути реально на нинішнє міжнародне положення. Відкликання Ялтської умови не звільнить народів сателітів Москви з-під російської червоної тиранії, ані не приверне Японії Сахаліну й Курильських Островів, не викине Совєтів з Манджурії та Порт Артура без великої світової війни. Натомість це відкликання викличе хаос в протибольшевицькім фронті народів центрально-східної Европи, збудить наново імперіялістичні апетити Польщі, Чехії та Угорщини, охолодить дотепер поневолені народи під владою Москви до Америки та до демократичного світу взагалі.

Тому інтерес Америки вимагає не створювати таких ситуацій, що можуть викликати замішання та ворожнечу внутрі її найкращих приятелів, але повести правдиву політику визволення, проголосити велику Хартію Свободи всім народам поневоленим Москвою, щоб вони знали, що їх жде та за що мають боротися проти Кремля. Політика визволення переводжена справедливо, консеквентно та щиро розхитає силу Кремля, виб'є йому з рук зброю, якою він часто так зручно оперує та поставить Америку в очах цілого світу як Апостола нової політичної євангелії — свобідних народів у свобіднім світі, свобідних людей серед свобідних народів.

Відкликання Ялтської умови того Америці напевно не дасть.

(Кінець)

Школярі-переможці у письменнім політичнім завданні

Ню Йорк. — Для написання дисертації у відповідь на питання: „Чому голосування це життєва справа для демократичного ладу?" зголосилося 204,239 шкільних учнів міських шкіл. Конкурс улаштувала газета „Ді Ню Йорк Ворлд Телеґрам енд Сан", призначуючи відповідні нагороди за найкращі відповіді. Судейська комісія, яка вирішувала нагороди, була складена з посадника міста Вінсента Імпелітері, президента шкільної ради д-ра Вільяма Джансена, Тамеса Ватсона, скавтового комісаря Великого Ню Йорку і голови Фундації Американської Спадщини, Тамеса Д'Арсі Брофі. Вона призначила нагороди для шкільних хлопців та дівчат, а перші нагороди з поміж них дістав 12-річний учень елементарної школи Доналд Алберт і 15-річна Джулі Брілл учениця нижчої середньої школи. Вони дістали 1,000 долярові оборонні бонди і відповідну металеву грамоту. Крім того чотири учні дістали 500 долярові бонди, а інші дістали бонди по 100, 50 і 25 долярів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. „Українська Січ, від. 39, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 2. листопада, о год. 3. по пол., в салі Укр. Нар. Дому. Платности приймається від год. 12. Проситься всіх членів прибути точно і обовязково на збори. — Управа.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ЦІКАВІ ІСТОРІЇ.

ч. 2.

ПРИХИЛЬНИК ҐІЛЬОТИНИ

В роках 1913-20 був президентом Франції визначний тоді її державний муж, Раймон Пуанкаре. Та ще перед тим, поки його вибрали президентом, він декілька разів очолював французький уряд як прем'єр-міністрів. Він був прихильник політики „легкої руки" у французькій колонії Північне Марокко, у відношенні до войовничих арабських племен, які вічно бунтувалися, піднімаючи криваві повстання. Пуанкаре старався з'єднати собі ласкою ватажків тих племен, або т. зв. „шейків" і часто запрошував їх до Франції, де їх зустрічали з великими почестями, робили їм різні паради, декорували орденами і таке інше.

На два, або три роки перед вибухом І. світової війни приїхав був до Парижа один такий визначний „шейк" з великим почотом. Пуанкаре, тоді ще прем'єр-міністрів особисто показував йому Париж, а точніше, все найкраще, що було в Парижі з ділянки мистецтва, архітектури і техніки. Але цей шейк був якийсь вийнятково невражливий на красу столиці. Не зробили на нього враження ні Собор Нотр-Дам, ні чудовий Люврський музей, ні Пантеон, ні Тріюмфальна арка, ані, навіть, вежа Ейфля, в той час — найвища будівля світу. Прем'єр був у клопоті, бо не знав чим зацікавити свого екзотичного гостя. Тоді приступив до нього префект (начальник) поліції та шепнув йому:

— Ваша Екселенціє, покажіть йому ґільотину!

Так склалося, що того самого дня ґільотина була „бізі", бо мали рубати голову одному, засудженому на кару смерти, бандитові. Прем'єрові подобалася думка префекта поліції і він запросив шейка на подвір'я міської в'язниці, де стояв ешафот і завжди відбувалися смертні екзекуції.

Вже сама ґільотина і приготування до страти сильно зацікавили сина пустині. А коли блиснула смерттоносна коса і з грюкотом спустилася додолу, а голова засудженого покотилась до кошика, — шейкові очі аж загорілися з радости і захоплення! Він схопився на рівні ноги і заплескав у долоні:

— Чудово! Знаменита машина! — викрикав схвильований. — Дякую тобі, мій дорогий брате, — звернувся з поклоном до Пуанкаре, — що ти показав мені таку прекрасну штуку! Ану, кажи зрубати ще одну голову... О, цього молодого чоловіка! — і тицьнув пальцем на кореспондента одної париської газети, що стояв недалечко.

Між французами запанувала констернація! Прем'єр при допомозі перекладача поспішив пояснити шейкові, що у Франції такі речі неможливі, що це було б проти закону та конституції карати смертю людину, яка нічим не провинилась.

На таку відповідь шейк аж спалахнув!

— Скажи свому панові, що він мене важко образив! — гукнув перекладачеві. — Він понехтував найважнішим законом — законом гостинности. Якщо б він був моїм гостем і попросив мене зрубати для його приємности хоч би і сто голов, то я ні хвилини не завагався б, а він шкодує мені одної дурної маківки!..

...Треба було, потім, зужити багато дипломатичного хисту, що б перепросити розгніваного шейка і відмовити його, щоб не виповідав війни Франції через одну „дурну маківку"...